

Клімат майбутнього без загрози для життя!

Українська кліматична мережа: www.ucn.org.ua
тел: (044) 238-62-60 тел./факс: (044) 238-62-59
01032, м.Київ, а/с 306

Заява Української кліматичної мережі та партнерів/ок з приводу реформи оподаткування¹ викидів CO₂

Організації-члени та партнери Української кліматичної мережі закликають Кабінет Міністрів України до впровадження системних та послідовних інструментів скорочення викидів парникових газів підприємствами.

Нещодавно Державне агентство енергоефективності та енергозбереження України вийшло з ініціативою запровадження вуглецевого податку² з метою наповнення спеціального державного фонду, який має підтримувати енергоефективність у промисловості. Представники Української кліматичної мережі проаналізували пропозиції Агенства та звертають увагу уряду і відповідальних центральних органів виконавчої влади на наступне:

Позиція:

- 1. Питання скорочення викидів має вирішуватися системно.** В ЄС паралельно діють Система торгівлі викидами (СТВ - для великих забруднювачів) та ВП (для інших категорій забруднювачів). Україна знаходиться на шляху запровадження СТВ³. Якщо податок не узгодити з СТВ, то це ускладнить запровадження останньої. Обидва інструменти мають втілюватися паралельно та, обов'язково, узгоджено між собою. Необхідно чітко окреслити повноваження кожного органу виконавчої влади щодо запровадження цих інструментів, а кінцева ціна квоти викидів в перерахунку на тону має бути співставною із розміром ВП.
- 2. Запровадження вуглецевого податку та системи торгівлі викидами мають бути наслідком економічного аналізу, а не виключно політичних рішень.** Необхідні ґрунтовні дослідження та моделювання спільного впливу СТВ та ВП на економіку та, найголовніше, на скорочення викидів парникових газів, оскільки саме це є основною метою запровадження обох інструментів.

¹ Вуглецевий податок (ВП) - це інструмент скорочення викидів парникових газів, який застосовується в багатьох країнах. В Україні він вже існує у формі екологічного податку на викиди і його ставка наразі становить 37 копійок за тону CO₂. Законодавство не дозволяє подвійного оподаткування, тому має лишитися лише один податок на викиди.

² Презентація податку, пропонуваного ДАЕЕ <http://bit.ly/2CuJjEc>,
http://saee.gov.ua/sites/default/files/Press_conference_28_12_2017.pdf

³ Це передбачено Угодою про асоціацію з Євросоюзом.

3. **Розмір ставки вуглецевого податку має стимулювати промислові підприємства до зменшення викидів.** ВП є ефективним інструментом скорочення викидів, але тільки у випадку відповідного розміру ставки податку. Розмір ставки залежить від багатьох факторів, але має обов'язково обґрунтовуватися економічно. Ставка ВП в країнах ЄС коливається від 6 і до 130 євро за тону, і в середньому становить 15-20 Євро⁴. За дослідженнями досвіду країн Європи⁵, у яких вуглецевий податок було впроваджено на початку 1990-х років, ВП є ефективним інструментом скорочення викидів при ставці 50-100 дол⁶. Введення високого, економічно обґрунтованого рівня ВП, спроможного виконувати як фіскальну, так і охоронну функції, як відмічають представники уряду окремих країн⁷, стимулювало розвиток біопалива, альтернативної енергетики та інших кліматоохоронних рішень.
4. Діючий зараз **екологічний податок не стимулює скорочення викидів** з двох основних причин: 1) Низька ставка податку 2) Недоліки методу нарахування. Реформа оподаткування викидів має усунути обидві причини. За нашими розрахунками (додаток 1), при ставці податку у 20 Євро приріст ціни електроенергії для кінцевого споживача 2-го класу (низька напруга) не перевищить 17%, що співставно з наслідками запровадження Роттердам+.
5. **Якісна звітність та моніторинг викидів є обов'язковою передумовою реформи ВП.** Прозорість та ефективність застосування ВП з метою скорочення викидів на пряму залежить від методик моніторингу та розрахунків викидів. Мінприроди зараз розробляє систему Моніторингу звітності та верифікації (МЗВ). Запровадження ВП з підвищеною ставкою до завершення впровадження МЗВ пов'язане із ризиками маніпуляцій при розрахунках обсягів викидів для нарахування податку.
6. **Важливим кроком є відмова від субсидування викопного палива.** При запровадженні вуглецевого податку важливо зважати на діючу систему субсидування викопного палива. У бюджеті на 2018 рік передбачено 2 млрд. грн на підтримку вугільної промисловості. Ця сума становить майже половину від планованого Держенергоефективністю обсягу надходжень від вуглецевого податку (4,7 млрд.грн.). На нашу думку, логічним кроком має бути поступова відмова від субсидування і поступове введення податку для галузей промисловості, що не будуть охоплені СТВ.

⁴ An Introductory Note on Carbon Taxation in Europe, Professor Mikael Skou Andersen Aarhus University, Denmark & European Environment Agency (EEA), Scientific Committee Vice-Chair <https://www.vermontlaw.edu/sites/default/files/Assets/etpi/Carbon%20Taxation%20in%20Europe%20Andersen%202016.pdf>

⁵ Effective Carbon rates -OECD and selected partners economies 2016. Marjan Peeters, Tomas Schomerus "Renewable Energy Law in the EU", Edward Elgar Publishing, 2014
Дубовик О.Е., Мартынюк И.В. Налог на выбросы диоксида углерода как инструмент обеспечения устойчивого экологического развития// 2014.

⁶В Норвегії завдяки поступовому збільшенню ставки до 86 дол. США/т. вдалося скоротити викиди на 40%.

⁷The Guardian. International edition. Sweden's carbon-tax solution to climate change puts it top of the green list. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/environment/2008/apr/29/climatechange.carbonemissions>

7. **Поява ще одного державного Фонду пов'язана з корупційними ризиками.** В Україні наразі існує Державний фонд охорони навколишнього середовища (у складі Державного бюджету) та спеціальні екологічні фонди на місцевому рівні⁸ та створюється Фонд енергоефективності. Розподіл коштів від додаткового податку через окремий фонд вимагає прозорості та ефективних процедур, а Україна має переважно негативний досвід роботи державних фондів. Так, результати дослідження⁹, що система розподілу коштів є непрозорою і містить корупційні ризики, а заходи, які фінансуються з екологічних фондів, не завжди є природоохоронними, а інколи навіть є екологічно шкідливими. Відтак, створення окремого фонду для використання надходжень від нового вуглецевого податку є недоцільним. Натомість, необхідно забезпечити реформування сучасної системи екологічних фондів, щоб забезпечити ефективне використання надходжень від всіх екологічних податків (включно з ВП).

Зважаючи на вищезазначене, ми вважаємо що найбільш доцільним шляхом для запровадження ВП, який дійсно стимулюватиме скорочення викидів, є **реформа екологічного податку**, що має включати:

- Економічне моделювання впливу ВП і СТВ на економіку (в тому числі на основі матеріалів, запропонованих ДАЕЕ).
- Розробку концепції реформи із залученням усіх стейкхолдерів та громадським обговоренням.
- Запровадження системи моніторингу, звітності і верифікації викидів, і в першу чергу стандартизованих методик розрахунку викидів.
- Забезпечити підготовку кадрів, які зможуть працювати у новій системі стимулювання скорочення викидів. В першу чергу, такі кадри потрібні для підприємств, які будуть сплачувати ВП чи брати участь у СТВ.

Також ми просимо ДАЕЕ опублікувати розрахунки (якщо такі є), на основі яких були отримані прогнози щодо результатів введення податку, зазначені у вищезгаданій презентації ВП, зокрема - обґрунтування пропонованої ставки податку в 1 Євро.

⁸Постанова КМУ Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF%0A>

⁹ Екологія, право, людина. "Чому мільярди гривень екологічних фондів "не працюють" на охорону довкілля?" <http://epl.org.ua/announces/chomu-milyardy-gryven-ekologichnyh-fondiv-ne-pratsyuyut-na-ohoronu-dovkillya/>

Додаток 1. Методологія розрахунку впливу екологічного податку на тарифи на електричну енергію

Вхідні дані

Річні обсяги генерації електроенергії – **163 682 млн кВт·год**
Втрати електроенергії – **~15%**

Річні обсяги споживання вугілля ТЕС – **26 781 тис. т**
Річні обсяги видобутку вугілля на території України – **23 853 тис. т**
Річні обсяги імпорту вугілля – **8 850 тис. т**

Середньозважена вартість електроенергії (тариф обленерго)

- Для споживачів 1го класу (висока напруга), на квітень 2017 р. – **1.3307 грн / кВт·год**
- Для споживачів 2го класу (низька напруга), на квітень 2017 р. – **1.7219 грн / кВт·год**

Формула «Роттердам+» що застосовується для визначення вартості вугілля, що добувається на території України, призводить до підвищення його вартості приблизно на **1 200 грн / т**.

Розмір ставки податку на викиди CO₂ – **20 євро / т CO₂ = ~ 658 грн / т CO₂** (за курсом 32.9 грн/євро)
Обсяг викидів CO₂ на 1 т спожитого вугілля (марки антрацит) – **2.8 т CO₂ / т вугілля**

Методологія та результати розрахунків

Плата за викиди CO₂ всього за рік, зі споживання вугілля ТЕС-ми =

= Річні обсяги споживання вугілля ТЕС x Обсяг викидів CO₂ на 1 т спожитого вугілля x Розмір ставки податку на викиди CO₂
= 26 781 тис. т x 2.8 т CO₂ / т вугілля x 658 грн / т CO₂ = **49.341 млрд. грн**

«Переплата» за українське вугілля згідно формули «Роттердам+» =

= Річні обсяги видобутку вугілля на території України x Різниця у вартості вугілля =
= 23 853 тис. т x 1 200 грн / т = **28.623 млрд. грн**

Плата за викиди CO₂ на 1 кВт·год спожитої електроенергії =

= Плата за викиди CO₂ всього за рік, зі споживання вугілля ТЕС-ми / Річні обсяги генерації електроенергії x Втрати електроенергії =
= 49.341 млрд. грн / 163 682 млн кВт·год x 1.15 = **0.3467 грн / кВт·год**

Вплив плати за викиди CO₂ при ставці податку 20 євро / т CO₂ на кінцеві тарифи на електричну енергію для споживачів (абсолютне зростання тарифу) =

= Вартість електроенергії до введення плати за викиди CO₂ + Плата за викиди CO₂ на 1 кВт·год спожитої електроенергії

- Для споживачів 1го класу = 1.3307 грн / кВт·год + 0.3467 грн / кВт·год = **1.6774 грн / кВт·год**
- Для споживачів 2го класу = 1.7219 грн / кВт·год + 0.3467 грн / кВт·год = **2.0686 грн / кВт·год**

Вплив плати за викиди CO₂ при ставці податку 20 євро / т CO₂ на кінцеві тарифи на електричну енергію для споживачів (зростання тарифу у відсотках) =

= 1 – Вартість електроенергії до введення плати за викиди CO₂ / Вартість електроенергії після введення плати за викиди CO₂=

- Для споживачів 1го класу = 1 – 1.3307 грн / кВт·год / 1.6774 грн / кВт·год = **20.7%**
- Для споживачів 2го класу = 1 – 1.7219 грн / кВт·год / 2.0686 грн / кВт·год = **16.8%**